

Майстерний натуралізм

Лариса Брюховецька

«Ще по одній»

Автори сценарію Тобіас Ліндгольм, Томас Вінтерберг
Режисер Томас Вінтерберг
Оператор Стурла Брандс Гровлен
У ролях: Мадс Міккельсен, Томас Бо Ларсен, Ларс Ранте,
Магнус Мілла, Анна Марія Бонневі
Данія, Швеція, Нідерланди, 2020

Мадс Міккельсен у фільмі «Ще по одній». Режисер Томас Вінтерберг. Данія, Швеція, Нідерланди, 2020.

Рецензія на оscarоносний фільм Томаса Вінтерберга виходить із запізненням, адже в українському прокаті він ішов ще в листопаді 2020-го. Але актуальність стрічки жодним чином не знизилась і глядачі продовжують нею цікавитися. І не тільки тому, що в ній Томас Вінтерберг проявив почуття гумору, а завдяки несподіваній і правдивій історії чотирьох «експериментаторів», які вирішили кожного дня вживати алкоголь з метою підживлення креативної енергії, а заодно фіксувати його дію на організм, видаючи це за «наукове дослідження». Більше того, фільм має кілька шарів сприйняття – і якщо комусь вистачить віртуозного акторського проживання в образах з різною градацією сп'яніння, то хтось замислиться над причинами цієї серйозної проблеми, яка має місце не тільки в Данії, а й у багатьох інших країнах. Тобто історія, запропонована данським режисером, – універсальна. І якщо кінематографісти час від часу її торкаються, хоча побіжно, показуючи як епізод в сюжеті, то тут сюжет будується доволу проблеми людини й алкоголь, і потяг до спиртного показано комплексно, розгорнуто і всебічно.

Постановнику не забракло винахідливості у зображенні, здавалося б, рутинного: того, як випивають, різноманітних напоїв та їхньої дії на людину. Томас Вінтерберг (він є і співсценаристом) починає з причини виникнення цього химерного «експерименту». У фільмі делікатно й тонко показано, як стала рутинною колись улюблена робота, як згасає любов у чоловіка й дружини, які побралися колись, опромінені коханням. Ідеться насамперед про Мартіна (Мадс Міккельсен). У цього персонажа є дім, благополуччя, хороша робота (він – учитель історії в школі), родина (дружина-лікар і двоє синів-підлітків). Але зникло щось важливе й цементуюче – школярі на уроках занурені у свої смартфони й предметом не цікавляться, вдома Мартін і його дружина перестали помічати одне одного, зникла не тільки взаємна любов, а й здавалося, –

потреба в ній. Чоловік все-таки наважується на пряме запитання, чи він їй потрібен, і чує у відповідь, що він уже не той Мартін, з яким вона колись познайомилася. Після цієї розмови була вечірка з нагоди дня народження колеги. Гіркота й сум Мартіна шукали виходу, і він зі сльозами розповів трьом друзям про кризу родинних стосунків. Вечірка стала фатальною для усіх чотирьох. Ерудований колега – вчитель психології – пропонує колегам проекспериментувати наукову теорію про потребу підтримання необхідної дози алкоголю в організмі (епізоди з теоретизуванням і друкуванням висновків дослідження, які фіксує вчитель психології, – є вдалим гумористичним аспектом фільму).

Якщо ж ширше розгортати тему пияцтва, то ця сумнівна теорія – лише одна із численних спонук для охочих долучитися до бажаної рідини. Відвідувачам ресторану офіціант люб'язно запропонує найкраще шампанське, потім не менш престижну горілку, а вже від червоного вина «з самої Бургундії» у клієнтів не буде сил відмовитися. Це суттєва спокуса, над постійним вдосконаленням якої успішно працює сфера обслуговування. Існує ще один стимул, який давно укорінений в побутовій свідомості, мовляв, від вжитого алкоголю підвищується сміливість, розкутість, зникає невпевненість і страх, наприклад, перед екзаменом (саме цьому навчає випускника школи один із «експериментаторів»). Як бачимо, у фільмі фігурує цілий преїскурант принад алкоголю.

Але ще з більшою майстерністю творці фільму розкривають зворотний бік медалі – чим обертається для того ж Мартіна постійне підтримання вмісту алкоголю в організмі – не тільки в колі друзів, а й наодинці. Якщо колега-психолог свій досвід пияцтва підсумовує як позитивний, мовляв, наша сім'я (а в нього троє малих дітей) ще більше зміцніла, то для Мартіна підсумок плачевний – втра-

Томас Вінтерберг з акторами під час зйомок фільму «Ще по одній».

та самоконтролю та руйнація родини. Дружина з дітьми йде від нього після експерименту з посиленою дозою, коли він уже втратив людську подобу, а наступного дня на спробу дружини порозумітися, накричав на неї – тут завжди врівноважений персонаж повертається до нас потворним ликом – замість вибачитися за негідний вчинок агресивно нападає на жертву. Без родини в Мартіна настає нестерпна самотність, а його спроби помиритися дружина відкидає, взагалі не бажаючи з ним спілкуватися. Наслідки «експерименту» більш, аніж очевидні: союз двох розумних і непоганих людей руйнується. Один із чотирьох пияків загинув.

Як вихід із спокусу режисер ще задовго до фіналу показує епізод єднання родини, коли Мартін, його дружина і діти причаляють байдарками на березі озера на відпочинок. Саме там, на природі, до подружжя повертається любов і єднання. Після цього Мартін хоче покінчити з пияцтвом і триматися родини, але, на жаль, намір не здійснився – алкогольна спокуса виявилася сильнішою.

Тема алкогольної залежності в кінематографі скандинавських країн фігурувала ще з часів німого кіно («Примарний візок» Віктора Шестрома, Швеція). А Томас Вінтерберг і в «Полюванні» з тим же Мадсом Міккельсеном в головній ролі, і в «Курську», фільмі про трагічну загибель російських моряків атомного підводного човна, коли російська влада не дозволила іноземним суднам врятувати екіпаж, довів, що він сміливо береться за непрості теми, вмів оперувати драматургічною майстерністю, вмів творити необхідну атмосферу дії та розкривати психологію персонажів – у цьому фільмі варто сказати про чудових акторів, особливо віртуозну роботу Мадса Міккельсена та його відчайдушний танець у фіналі.

Це вміння належно оцінено. Режисер здобув міжнародне визнання: в нього – чотири з п'яти головних нагород Європейської кіноакадемії: за найкращу режисуру, за найкращий сценарій. Мадс Міккельсен названий найкращим актором, а фільм «Ще по одній» став найкращим фільмом 2020 року в Європі.

Життя, яке плине само собою. Сюзанна Бір

Лариса
Брюховецька

Данська кінорежисер Сюзанна Бір.

«Поліцейські виявили немовля в квартирі батьків-наркоманів. Воно було в умовах, несумісних з життям. Дитину врятував один з тих поліцейських, таємно викравши й усиновивши її. Однак через дуже короткий час...». Так починається анотація фільму «Другий шанс». Ця кримінально-детективна драма закінчується благополучно – через кілька років головний герой випадково зустріне в магазині доглянутого хлопчика років чотирьох, того самого, що міг загинути у своїх батьків, якби він його не викрав. Але красти чужих дітей заборонено. Як бачимо, проста історія, але складна колізія, а фіналу передує досить закручена інтрига, підсилена проблемою наркоманії в бездоганному акторському виконанні, а заодно й проблемою невмотивованих злочинів на ґрунті незрозумілих психічних розладів.

«Другий шанс» Сюзанна Бір створила за сценарієм знаменитого Андерса Томаса Єнсена, данського сценариста і режисера. Плідну співпрацю з ним вона почала ще 2002 року фільмом «Відкриті серця», продовжила у фільмах «Брати» (2004) і «Помста» (2010, удостоєний «Оскара» як найкращий іноземний фільм). Далі була романтична комедія «Любов – це все, що тобі потрібно» 2012-го і «Другий шанс» 2014-го. А нині Сюзанна Бір ставить фільми у США. Обжиті (чи не зовсім обжиті) оселі, буденний побут, стосунки в родині, емоції й почуття людей, здавалося б, у пла-